

SAVAŞ VE ÇOCUKLAR

Nazlı Deniz YİĞİT
Psikolog

Savaş ve çocuk kavramları yanyana ne kadar aykırı görünse de, ne yazık ki bugünlerde çocuklarımız savaşla içiçe gibiler... Günümüz anne babaları, çocuklarını, onları şiddete yönelteceğini düşündükleri oyuncaklardan bile uzak tutmaya çalışıyorlar. Oysa son birkaç haftadır aynı çocukları kan ve vahşet görüntülerinden korumamız pek de mümkün olmuyor. Medya, ne yazık ki, haber programları adı altında çok rahatsız edici sahneler yayınlamaktan kaçınmadığı gibi, masum çocuk fotoğraflarını da bu tür görüntülere ekleyerek insanları etkilemeye çalışıyor.

Yaşanan bu acı verici olayları çocuklarımızdan saklamak tabii ki pek mümkün değil... "Evimizde hiç televizyon açmıyoruz, bu konuda özellikle konuşmamaya çalışıyoruz, ama 5 yaşındaki oğlum bugünlerde sürekli savaştan söz ediyor" diyen anne şaşkınlık içindeydi! Yine Körfez Savaşı sırasında, 2 yaşındaki bir çocuk kreşte, yemekte olduğu bisküviyi ısırarak tabanca şekline getirmişti.

Çocuklar, çevrelerine karşı çok duyarlıdır. Çevresindeki yetişkinlerin kendisinden özellikle birşeyler saklama çabası içinde olduklarını kolayca fark ederler. Onlardan gerçeği saklamaya çalışmaktansa, bu konuya ilişkin haberleri birlikte ve kısa süreli olarak izlemek daha doğru olur. İzleme sırasında çevresindeki yetişkinlerin çok yoğun endişe, kaygı ve üzüntü yaşadıklarını farketmek, çocukların aynı duyguları yaşamalarına neden olabilir. Bunun için, dikkatli davranmak ve çocuğun yanında olmak, güven duygusunu pekiştirmek önemlidir. Korku ve endişesi olan insan öfkelenir ve bu öfke saldırgan davranışa dönüşebilir. Bazı uzmanlar, medya şiddetini saldırgan davranışla ilişkilendiren 1000'in üzerinde yayın olduğunu öne sürmekte ve iki önemli nokta üzerinde durmaktadırlar. Bunlardan biri, geleneksel korku öykülerinin aksine, izleyicinin kurban yerine suçluyla özdeşleşmeye itilmesi; ikincisi de medyada şiddet seyretmenin, çocuk ve ergenin hayal bile edemeyecekleri davranışları taklit etmelerine yol açmasıdır (Türk Psikoloji Bülteni, Nisan 1995, Sayı:2). Şiddete maruz kalan ya da izleyen her çocuk, bu durumdan aynı derecede etkilenmiyor ve aynı tepkileri vermiyor. Özellikle dürtü kontrolü ve engellenme eşiği düşük, sev-

gisiz, yalnız, eğitimsiz çocuklar izledikleri şiddeti daha kolay benimsiyorlar... Bunun, çocuğun zihinsel gelişimi, duygusal bağları, olaylara anlam verebilmesi ile de ilgili olduğu düşünülmektedir.

Çocuğun konuyla ilgili soruları, onun karışan kafasını toplayabilmesine yardım etmek için en uygun fırsat olacaktır. "Savaş nedir?" diye soran bir çocuğun yanına giderek, beden dilinizle sorusunu ve tabii onu önemseydiğimiz mesajını verip, "peki sence savaş nedir?" sorusunu yöneltmek, onun bu konudaki duyguları, kaygıları ve düşünceleri hakkında bilgi edinmeyi sağlar. Yanıtına göre, onun kaygılarını yatıştırarak, savaşın kötü birşey olduğu, insanları üzdüğü, ancak kısa sürede bitmesinin beklendiği bilgileri anlatılabilir. Kaygı duyduğunda, hiçbirşey yokmuş gibi davranmak ya da konudan haberi yokken, özellikle ayrıntıya girerek çocuğu bilgilendirmeye çalışmak gereksizdir.

Okulöncesi kurumlara devam eden çocuklar konuyu gündeme getirirlerse, doğal olarak yuva öğretmene de görev düşecektir. Sınıfta savaş teması işlendiğinde, barışa yönelik olarak; Barış nedir? Barışın bize, yaşamımıza katkısı nedir? Niçin savaştan uzak durmalıyız? gibi konular tartışılarak, durumsal değerlendirme yapılabilir. Daha sonra da duygusal rahatlamaya yönelik serbest resim çalışmaları yapılması önerilebilir. Bu sırada öğretmen açısından dikkati çeken, farklılıklar gösteren çocuklar olursa, onlarla bireysel olarak çalışması da uygun olacaktır.

Konuya ilişkin programları izlemeye elbette biz büyüklerin hakkı var. Ancak bu süreyi en aza indirmek, kalan zamanı da çocuklarımızla nitelikli birlikteliklere ayırmak herhalde bizi de onu da daha mutlu edecektir. Deprem, sel, ölüm gibi tüm travmatik olaylar biz yetişkinleri etkilediği gibi yavrularımızı da etkileyebilir. Tüm çabamıza karşın, daha önce gözlemediğimiz uyku sorunları, yalnız kalamama, sürekli savaşla ilgili kaygılar gibi olumsuz belirtiler farkettiğimizde profesyonel yardımı almakta acele etmeliyiz.

İsveç Akademisininin 1980 yılında yaptığı araştırmaya göre, 300 yıllık yakın tarihimizde dünyada yalnızca 26 gün savaşız geçmiş. Bu araştırma sonuçlarının tersine döneceği günler dileğiyle...